

OSMO TIILILÄN TEOLOGIAA XI

Väinö Hotti

Teh.VHn

(nettikuva)

TIMO JUNKKAALA

(nettikuva)

OSMO TIILILÄ

Tietoja

Kuvaus

Timo Junkkaala on teologian tohtori ja Helsingin yliopiston dosentti kirkkohistorian alalla. Hän jäi eläkkeelle Suomen Raamattuopiston toiminnanjohtajan tehtävästä 1.5.2015, mutta toimii yhä Perusta-lehden päätoimittajana. [Wikipedia](#)

Synty: 22. lokakuuta 1948 (ikä 75 vuotta), [Helsinki](#)

Kirjat: [Osmo Tiililä-- protestantti](#), [Oikein väärin ymmärretty Luther](#),

Tietoja

Kuvaus

Osmo Antero Tiililä toimi Helsingin yliopiston dogmatiikan professorina 1939–1967. Hän oli paitsi professori ja tutkija myös tuottelias kirjoittaja ja suosittu kristillinen puhuja, joka kokosi suuret kuulijajoukot. Hänen kiinnostuksensa tutkijana suuntautui erityisesti herätysliikkeisiin. [Wikipedia](#)

Synty: 3. maaliskuuta 1904, [Tampere](#)

Kuoli: 16.joulukuuta 1972, [Helsinki](#)

Kirjat: [Elämäni ja kirjani](#), [Syvällä kulkee väkevä virta: valitut runot](#), [Antti J. Pietilä: kiistelty kirkonmies](#)

Timo Junkkaala, Osmo Tiililä - protestantti (PerusSanoma Oy 2004, s.828).

Osmo Tiililä – arvoituksellinen protestantti (kirjan takakansi)

Marraskuun 10. päivänä 1962 Osmo Tiililä (1904-1972) ilmoitti Helsingin Vanhankirkon seurakunnan virastossa eroavansa kirkosta. Tapahtuma ravisteli koko kirkkoa ja ylitti uudiskynnyksen muuallakin kuin Suomessa. Tiililä oli dogmatiikan professori, joka oli toiminut pitkään kirkon edustajana Luterilaisessa maailmanliitossa ja

saanut vaalisijoja piispan vaaleissa. Useimpien oli mahdotonta ymmärtää, **miksi kirkon opin paras tuntija ja kiivain puolustaja erosi kirkosta.**

Tiililän kuoltua hänen muistopuheissaan sanottiin, että hänen persoonansa ja ratkaisunsa jäivät arvoituksiksi lähelläkin eläneille. Tässä kirjassa pyritään ratkomaan näitä arvoituksia ja kerrotaan, miksi Tiililä erosi kirkosta. Samalla esitellään elämäntyö, joka on yleisessä tietoisuudessa jäänyt tuon eron varjoon. Tarkkaan tutkimukseen perustuvassa kirjassa selvitetään arvostetun teologin, tuottelijan kirjailijan, suositun puhujan ja kiistellyn kirkkostaistelijan elämänvaiheet sellaisella tavalla, että kenen hyvänsä on helppo seurata vaudikasta kerrontaa. Lähdeviitteet ja kirjallisuusluettelo palvelevat tarkkaa lukijaa.

Teol.tri Timo Junkkaala on Suomen Raamattuopiston rehtori ja Diakonia-ammattikorkeakoulun yksikönjohtaja, Aiemmin hän on toiminut opiskelijapappina ja pääsihteerinä Suomen Ev.lut. Opiskelija- ja Koululaislähetyksessä ja Perusta-lehden päätoimittajana. Hänen väitöskirjansa käsitteli Hannulan herätystä. Lisäksi hän on kirjoittanut elämäkerran Urho Muromasta ja yhdessä vaimonsa Marjatan kanssa suositun rippikoulukirjan Tunnetko tien. Junkkaalan kirjat Hannulasta, Muromasta ja Tiililästä **muodostavat tietyllä tavalla kokonaisuuden.**

Tiililä loi lehden (Teologia ja kirkko) profiilin (jatkoa)

*”Kun Helsingin Kirkkosanomissa on mainittu, että halutaan auttaa ihmisiä, **mutta ei käännyttää**, Tiililä kysyi, eikö kirkko enää halua, että ihmiset kääntyisivät, tekisivät parannuksen ja uskoisivat Jeesukseen” (485).*

*”Vanhojen hartauskirjojen lukeminen oli lisännyt Tiililän kauhustumista. Noiden kirjojen sanomaan verrattuna uusi julistus osoittautui valistusajan **humanismiksi ja maailmanparannusohjelmaksi**” (485).*

”Voi kirkkoa”, hän jatkoi, ”joka ehkä ei pian enää tiedäkään, että on olemassa todellistakin kristillisyyttä, elämää ylhäältä” (485).

Yritys herätysrintaman muodostamiseksi

”Meillä on muuten nyt alkavalla viikolla lundilaisvastainen pappeinkokous Kauniaisissa”, kirjoitti Osmo Tiililä kertoessaan Suomen kuulumisia Inga-Brita Castrénille Sveitsiin maaliskuussa 1953” (485).

*”Lopulta kutsun alle merkittiin 24 nimeä... Kokouksen avasivat **Tiililä ja Muroma**” (486).*

”Kokouksen avauksessa Tiililä ilmaisi ilonsa siitä, että kaikkien perinteisten hengellisten liikkeiden edustajat olivat mukana kokouksessa. Hän sanoi myös suoraan, ettei kokouksen tarkoitus ole etsiä sovintoa ns. lundilaisen teologian kanssa, vaan osoittaa, millainen vaara siltä taholta kirkkoa uhkaa. Osa avauspuheesta oli varsin henkilökohtaista tilitystä. **Tiililä sanoi olleensa järkyttynyt siitä, että hän oli vasta nyt, 30 vuotta teologiaa opiskeltuaan, alkanut ymmärtää Raamatun ihmeellistä sisäistä yhteyttä**. Hän tarkoitti Vanhan ja Uuden testamentin yhteyttä ja sitä kuinka vanha liitto avautuu uudesta käsin” (486-487).

”Maaliskuun 18. ja 19. päivänä pidetty kokous antoi julkilausuman, joka oli suunnattu Suomen papistolle. Julkilausuman mukaan kokouksessa oli ollut koolla ”huomattavasti **toista sataa pappia kirkkomme kaikista hengellisistä liikkeistä**”. Kokous kehotti koko maan papistoa rukoilemaan, että Jumala antaisi kirkolle ”uutta parannuksen armoa, niin että Hän voisi lahjoittaa maallemme uuden hengellisen herätyksen, virvoituksen ja voiman ajan”. Julkilausumassa todettiin, että papistossa on viime vuosina **tapahtunut jakautuminen kahteen leiriin ns. lundilaisen teologian vaikutuksesta**. Jotta yhteys vielä voitaisiin palauttaa, kokous vetosi kaikkiin Suomen pappeihin, ”että he pitäisivät evankeliumin saarnaa sielujen pelastumiseksi siinä keskeisessä asemassa, jossa se on Jumalan pyhässä sanassa ja **jossa se on aina ollut Jumalan meille antamissa vanhoissa herätysliikkeissämme**” (487).

”Hetimit kokouksen jälkeen julkaistiin Uudessa Suomessa Tiililän kirjoitus, jossa hän arvioi kriittisesti luterilaisuudessa tapahtunutta **kehitystä subjektiivisesta objektiiviseen**. Tiililän mukaan tapa, jolla kirkon määrittelyssä siirretään pyhien yhteisön tuntomerkit sana ja sakramentit konstituoiviksi tekijöiksi, **oli arveluttava**” (487).

”Seuraava kokous pidettiin 18.-19.11.1953 Helsingissä Meritullin seurakuntatalossa... Avatessaan kokouksen Tiililä sanoi, että tilanne oli tullut yhä huonommaksi maallistumisen, kirkonvastaisuuden ja hajaannuksen edetessä kirkossa” (488).

”Kotimaassa kokouksen jälkeen julkaistu Tiililän kirjoitus **Seurakunta on vaarassa** osoitti, millaisissa tunnelmissa kokous pidettiin. Tiililä... kysyi,

ovatko kirkon johtajat ja paimenet mykkiä, kun Raamatun vastainen opetus saa rauhassa puhaltaa "kuoleman henkäystä yli maan" (488).

Teologinen keskustelupiiri

"Kauniaisissa maaliskuussa 1953 pidetyn pappeinkokouksen jälkeen perustettiin teologinen keskustelupiiri, joka kokoontui ensimmäisen kerran toukokuun 6. päivänä 1953" (489).

"Keskustelussa (1/54) pohdittiin sitä, kuinka kehitys paikoin vie kohti uskonnollisuutta, muttei silti kohti todellista kristillisyyttä" (490).

*"Seuraavissa piirin kokoontumisissa... : **Kirkossa sotketaan uusitestamentillinen ekklesia kansankirkkoon**, mitä käsitystä raamatullisella pohjalla toimivat eivät voi hyväksyä... Pietismin luovuttamattomana ansiona pidettiin huomion kiinnittämistä subjektiiviseen uskonelämään objektiivisen kirkollisuuden ja opillisuuden vastapainona" (490-491).*

*"Lokakuun kokouksessa (1954)... Keskustelussa todettiin, että ns. **fundamentalismi oli saanut teologiassa huonon maineen**, koska se tunnetaan etupäässä vain vastustajien antamassa yksipuolisessa valossa" (491).*

"Marraskuussa 1955 pidetty Teologisen keskustelupiirin kokous näyttää kasvaneiksi ilmoitetuista osanottajamääristä huolimatta jääneen keskustelupiirin historian viimeiseksi. Ainakaan Teologia ja kirkko - lehti ei enää sen jälkeen kertonut piiristä. Ei myöskään kerrottu, miksi piiri ei enää kokoontunut. Kokouksia oli kahden ja puolen vuoden aikana ollut kuusitoista" (492).

(nettikuva)

(nettikuva)

(nettikuva)

ERKKI KURKI-SUONIO LAURI KOSKENNIEMI MARTTI E MIETTINEN

22.9.1901 – 12.4.1985

19.6.1917 – 25.11.2009

28.10.1903 – 13.9.1985

*”Pappeinkokoukset, teologinen keskustelupiiri ja Teologia ja kirkko - lehti olivat yritys luoda herätysliikkeiden yhteistä rintamaa. Niiden joukossa, jotka aktiivisimmin olivat mukana, oli yksittäisiä edustajia eri herätysliikkeistä, mutta **laajemmin liikkeet eivät lähteneet mukaan**. Viidettä herätysliikettä lähellä olleita oli mukana ilmeisesti eniten, mutta heränneiden edustus jäi ajoittain lähes yksinomaan Erkki Kurki-Suonion, evankelisten etupäässä Toivo Rapelin ja Lauri Koskenniemen ja lestadiolaisten Martti E. Miettisen varaan. **Hankkeeseen vahvasti sitoutuneita oli ilmeisesti aika pieni joukko**. Sekä pappeinkokoukset että keskustelupiiri lakkasivatkin parin vuoden jälkeen 1950-luvun puolivälissä, mikä osoitti, ettei eri herätysliikkeitä yhdistävää pysyvää rintamaa ollut syntynyt. **Alanen ja Tiililä jatkoivat kuitenkin näkynsä toteuttamista lehdessään**” (492).*

Kärhämää tiedekunnassa

(nettikuva)

AARRE LAUHA

1.4.1907 – 3.5.1988

*”Henkilösuhteet teologisessa tiedekunnassa ajautuivat kriisiin 1950-luvun alkuvuosina. Tiililä joutui erimielisyyksiin ensin Malinien, sitten Lauhan ja lopuksi Nikolaisenkin kanssa. Ratkaisevaksi vaiheeksi Tiililä koki **Lauhan siirtymisen lundilaisten leiriin**, kuten hän asian ilmaisi” (492).*

*”**Kansanaho** sanoi... , että heidän erimielisyydessään oli kysymys siitä, **”onko systemaattista teologiaa välttämättä harjoitettava niin, että on hyökättävä jotakin vastaan**” (493).*

*”**Pinomaan** mukaan Tiililä pyrki hallitsemaan. Hänen mielestään sama piirre oli ollut myös Kaarlo Tiililällä. ”Isä oli se herra, joka sanoi Tampereella, miten asioiden piti olla. **Osmo Tiililä sanoi sen teologian alalla.**” Muistelmissaan Tiililä totesi, että heillä oli Pinomaan kanssa mielipiteissä eroavaisuuksia, mutta että hän piti Pinomaata ”Hengen*

ihmisenä, joka kilvoittelee ja kärsii Jumalan lasten tavoin". Tiililä jatkoi, että teologina **Pinomaa jäi hänelle arvoitukseksi**" (494).

- **Lootia** syytettiin "hallitsemisesta": "Mutta he vastasivat: "Mene tiehesi!" Ja he sanoivat: 'Tuo yksi on tullut tänne asumaan muukalaisena, ja yhtä-**kaikki hän alati pyrkii hallitsemaan**' (1 Moos.19:9). (VH:n huom.).

"Keväällä 1953 Tiililä puuttui voimakkaasti **opiskelijoiden heikkoon raamatuntuntemukseen**...Tiililä esitti toivomuksen, että valmistuneista teologeista tulisi ahkeria Raamatun lukijoita, joiden elämässä ei kulu päivääkään niin, ettei etsitä Raamatusta itselle elämän valoa" (495-496).

"Tiililä toivoi ajanmukaisuutta ihmisten ymmärtämisessä, kulttuurin tuntemuksessa ja sosiaalisessa valveutuneisuudessa, mutta samalla "epäajanmukaisuutta" Jumalan sanaan juurtumisessa. "**Älkää pelätkö syytöstä vanhoillisuudesta**" (496) ...

"Tiililän mukaan suomalaiselle teologialle **oli etu, että sillä oli yhteys herätysliikkeisiin**. Kaikelle teologialle oli **perustava edellytys, että ymmärrettiin ero "suruttoman ja Jumalan herättämän omantunnon välillä"**. Ilman tämän eron merkityksen käsittämistä teologia jäi Tiililän mukaan hedelmättömäksi ja pinnalliseksi. Teologian tehtävä oli olla "alituudessa kosketuksessa kokemusmaailmaan" (504) ...

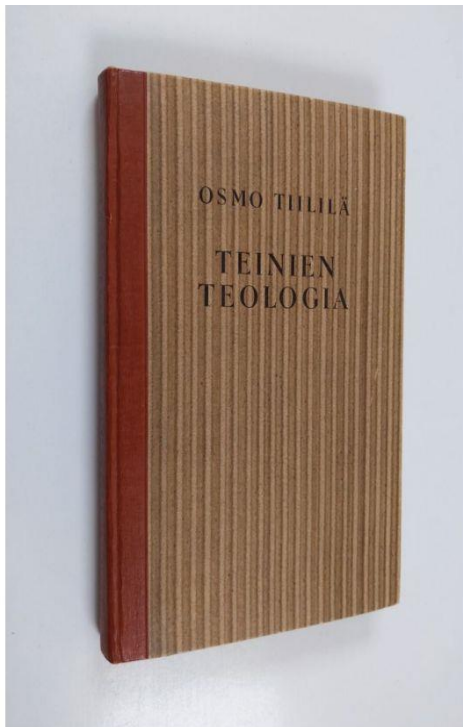

(nettikuva)

"Tiililä arvosteli voimakkaasti sitä ajatusta, ettei kristitty tarvitse enää Jumalan lain varoituksia ja kehoituksia. Hän palasi siis keskusteluun lain kolmannesta käytöstä ja totesi, että **lain kieltäminen johtaa hurmahenkisyyteen ja väärään vapauteen** "olipa sitten opettajana itse Luther tai joku hänen epigoninsa" eli jäljittelijänsä. "Ihmissydän on niin liukas kappale, että se solahtaa heti raiteilta jättäessään sanan." Tiililä arvosteli liberaalteologiaa siitä, että se puhuu Raamatun **hengestä kirjaimen vastakohtana** ja tulee siten helposti jonkin toisen kuin Jumalan Hengen johtamaksi" (508).

”Yhteenvetona pyhityksestä Tiililä totesi, että Uusi testamentti puhuu enemmän ja rohkeammin pyhityksestä kuin luterilaisuudessa yleensä tapahtuu. Paavali ei Tiililän mukaan esitä uskovan elämää ”lohdutetuksi syntikurjuudeksi” vaan **voitokkaaksi Kristuksessa olemiseksi**” (808-509).

”**Tiililä teki jyrkän eron Kristuksen seurakunnan ja laitospirkon välillä. Kristuksen seurakunnasta Tiililä käytti kreikankielistä nimitystä ekklesia. Tähän todelliseen seurakuntaan eli Kristuksen ruumiiseen kuuluvat vain ne, jotka uskovat.** Tiililä vastusti näkemystä, **että kaikkia kastettuja pidettäisiin ekklesian jäseninä.** Kastettujen joukossa oli hänen mukaansa paljon hengellisesti kuolleita. Tiililän mukaan on kummallista, että teologit saattoivat kirkkokäsityksessä edustaa näkemyksiä, jotka hänen mukaansa olivat ilmeisessä ristiriidassa Jumalan sanan kanssa. Tiililän kirkkokäsityksessä oli tapahtunut muuttumista. **Jo Teinien teologiassa Tiililä oli alkanut puhua ekklesiasta kirkon sijasta.** Systemaattisessa teologiassa hän teki entistä jyrkemmän eron laitospirkon ja ekklesian eli Kristuksen seurakunnan välillä” (509).

(nettikuva)

”Rooman kirkon vanhassa ylpeässä julistuksessa on totuus, kunhan se vain tulkitaan oikein: **extra ecclesiam nulla salus** – kirkon ulkopuolella ei ole pelastusta! **Ekklesian ulkopuolella ei todellakaan ole pelastusta, sillä kun Pyhä Henki saattaa yksilön Kristuksen yhteyteen, hän tekee tästä Kristuksen ruumiin jäsenen. Ei ole ”yksinäisiä kristittyjä”;** kristityt kuuluvat suureen, läpi vuosisatojen ulottuvaan Jumalan lasten yhteyteen, elävään organisiin, suureen kokonaisuuteen, jota Kristus itse Pyhässä Hengessä hoitaa ja kannattelee.”

Osmo Tiililä, Teinien teologia, s.77).